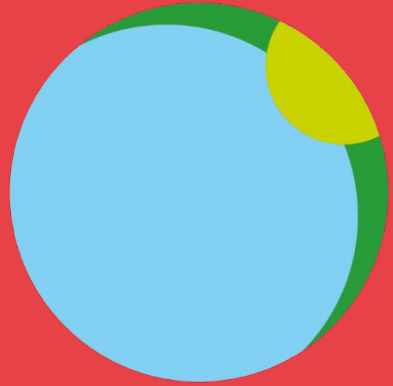

AERES
HOGESCHOOL
DRONTEN

Talent voor groei

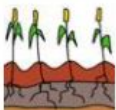
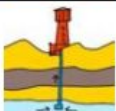
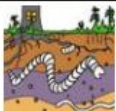
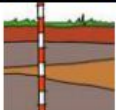
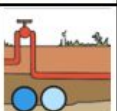
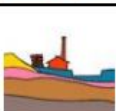
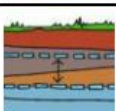
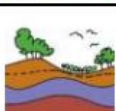
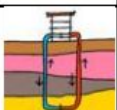
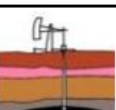
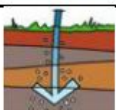
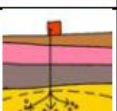
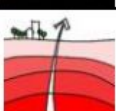
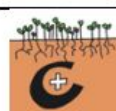
Structuur & verdichting

- Samenstelling van bodem/grond
- Verdichting
  - grenswaarden 1600 kg/m^3 ?, 1 bar voor droge grond, 0,5 bar voor vochtige grond ...
  - Bovengrond vs. ondergrond
- Structuur
- Vaste Rijpaden of “platwals-techniek”?
  - Hoog & smal
  - Breed & lage druk
  - Rupsen
- Terranimo

Landgebruik

Ondergrondkwaliteiten

Draag kwaliteiten		Productie kwaliteiten		Regulatie kwaliteiten		Informatie kwaliteiten	
	Draagkracht om te bouwen		Gewasproductie		Schone en veilige bodem		Archeologische waarden
	Ondergronds bouwen		Voorraad drinkwater		Levende bodem		Aardkundige waarden
	Kabels, leidingen en riolering		Voorraad grondwater		Stabiele bodem		Landschappelijke diversiteit
	Buisleidingen		Voorraad delfstoffen		Waterbergende bodem		Ecologische diversiteit
	Warmte/koude opslag		Voorraad fossiele energie		Waterfilterende bodem		
	Opslag van stoffen		Geothermie		Koolstof bindende bodem		

- Bron: <http://www.ruimtexmilieu.nl/uploaddocuments/checklist%20ondergrondkwaliteiten.pdf>

Wat willen we bereiken?

- Goede bodemkwaliteit/productie
    - PHDP (Bron: Gert Peek, WUR)
  - Waterbuffering
  - Minder afspoeling en uitspoeling
  - Natuur??
    - In principe: overal goede structuur als basis
    - Slechte structuur/verdichting leidt meestal tot lage natuurwaarde
    - Maar... mozaïek □ Vennetjes op de Veluwe door stagnerend water
- Oppassen bij maatregelen voor natuurbeheer, zeker in natte beekdalen etc!

Ploegen, spitten of NKG?

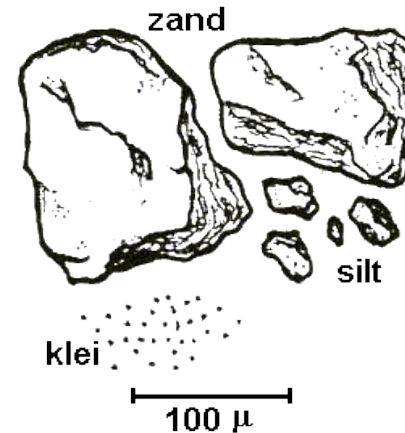

Textuur vs. Structuur

Textuur

= korrelgrootteverdeling

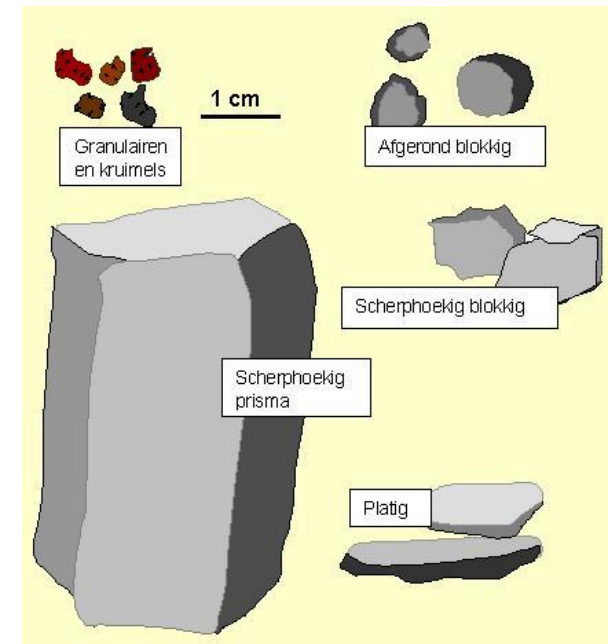
= de grootte van de minerale deeltjes

Structuur

= de manier waarop de bodemdeeltjes zich in clusters (aggregaten) hebben verenigd en de manier waarop de ruimtes/holtes tussen de bodemdeeltjes zich hebben verenigd.

= ruimtelijke rangschikking/vorm/grootte van de elementaire bodembestanddelen zijn hier van belang

Bron: WUR Bodem & Water dictaat

Structuur: PHDP

Waarom is een PHDP belangrijk?

Belangrijk voor een optimale:

- ☐ Vochthuishouding (kleine poriën water).
- ☐ Luchthuishouding (grote poriën, O_2 / CO_2).
- ☐ Afvoer overtollig regenwater (grote poriën).
- ☐ Beworteling (kleine en grote poriën).

Oorzaken bodemverdichting

Hoge wiellasten
in het vroege voorjaar (natte grond)

Rijden op de ondergrond
tijdens ploegen

Hoge wiellasten
bij het rooien

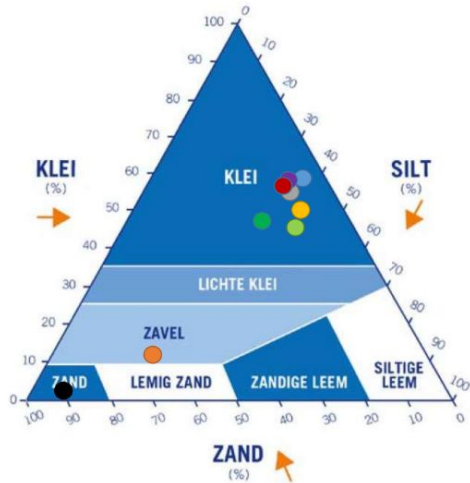

Praktijkcasus Eemshaven

- 90 cm slib opgebracht
- Tegen bodemdaling en verzilting
- (Betere grondsoort?!)

Eigenschappen van de deeltjes (textuur)

Zeehavenkanaal Delfzijl

- Vak 1: Altijd toepasbaar
- Vak 2: Altijd toepasbaar
- Vak 3: Industrie
- Vak 4: Altijd toepasbaar
- Vak 5: Industrie
- Vak 6: Wonen
- Vak 7: Industrie
- Vak 8: Industrie
- Vak 9: Altijd toepasbaar

Zuigvak A: Vak 1, 2 (deels) en 9 → gem. 165.000 m³ / jaar
 Zuigvak B: Vak 2 (deels), 3, 4 en 5 (deels) → gem. 561.000 m³ / jaar
 Zuigvak C: Vak 5 (deels), 6, 7 en 8 → gem. 154.000 m³ / jaar

Verder nog aanvullend 480.000 m³ met airset in de monding van de haven
 Totaal: gem. 1.360.000 m³ / jaar
 *Gemiddelden over laatste 5 jaren

Welke kan het makkelijkst verdichten?

Welke is het best bewerkbaar?

Welke is het meest voedselrijk?

Risico op verslemping?

Eemshaven

- Vak 1: Altijd toepasbaar
- Vak 2: Altijd toepasbaar
- Vak 3: Altijd toepasbaar
- Vak 4: Altijd toepasbaar
- Vak 5: Altijd toepasbaar

Doekegatkanaal (Vak 1): gem. 1.170.000 m³/jaar
 Beatrixhaven (Vak 2): gem. 80.000 m³/jaar
 Julianahaven (Vak 3): gem. 178.000 m³/jaar
 Emmahaven (Vak 4): gem. 125.000 m³/jaar
 Wilhelminahaven (Vak 5): gem. 65.000 m³/jaar

*Gemiddelden over laatste 5 jaren

Praktijkcasus Eemshaven

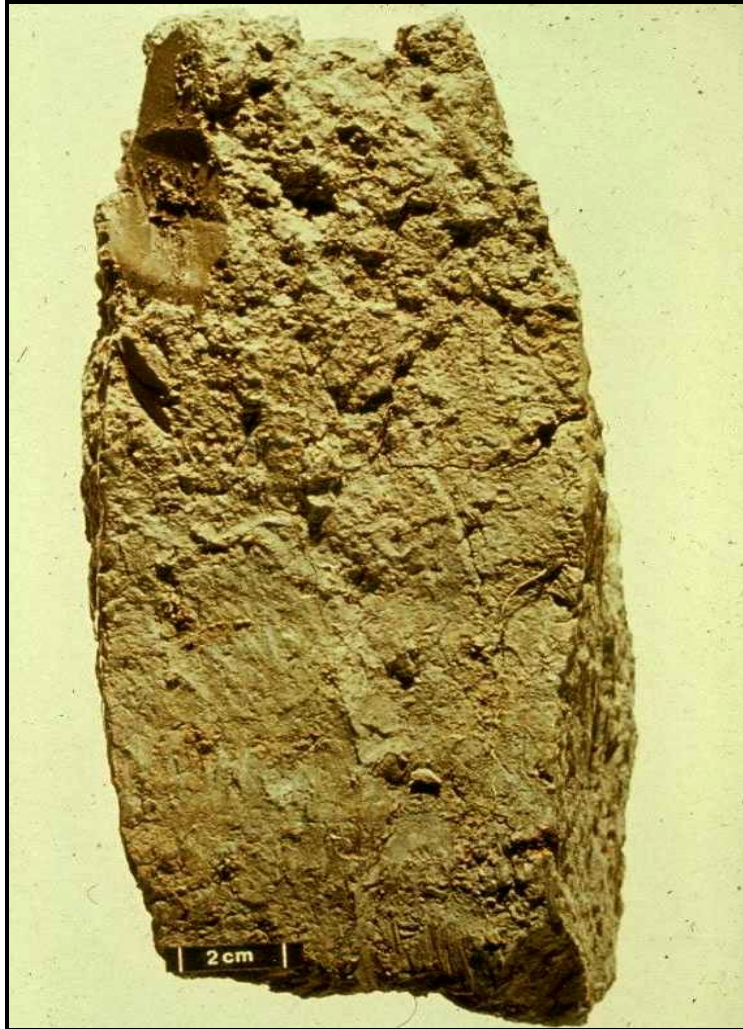
- Inhoud

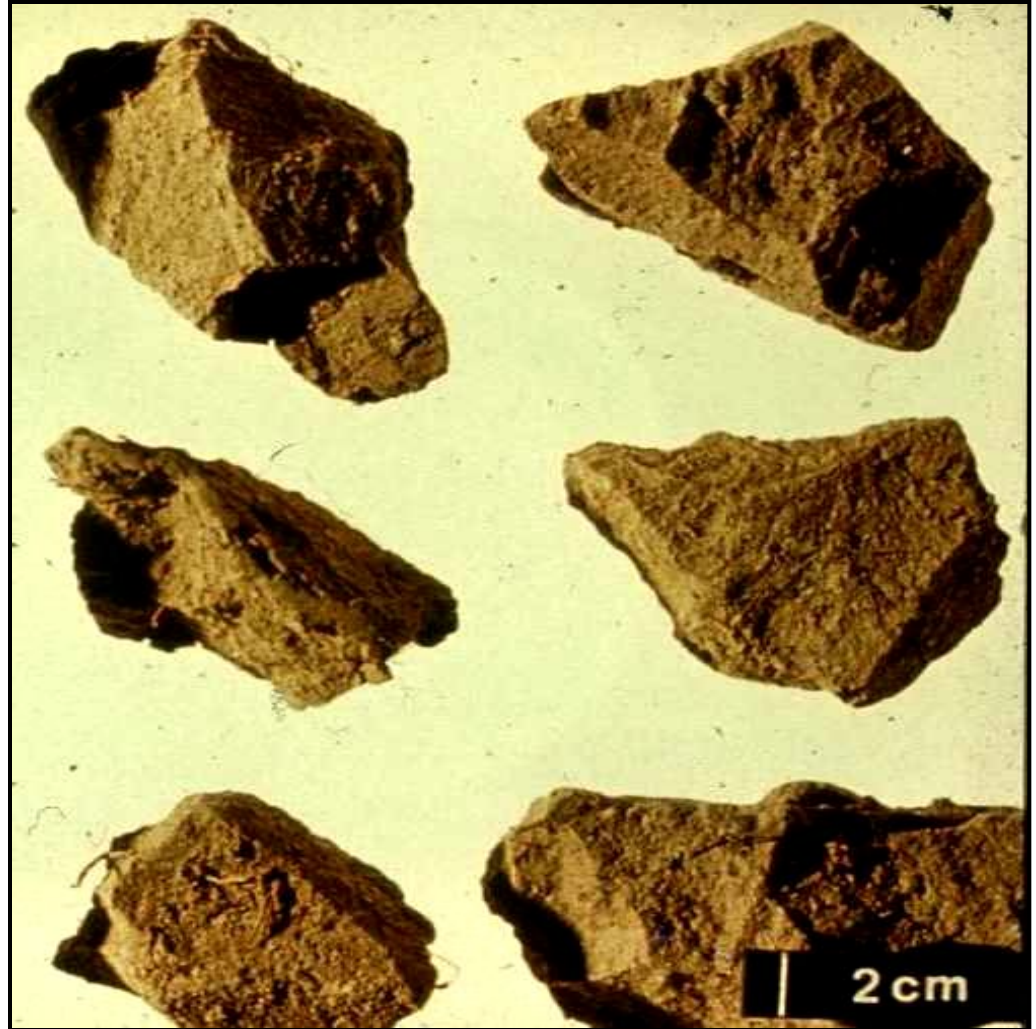

Structuur: ontstaan door fysische rijping

fysicogene structuurelementen: scherpe ribben, gladde vlakken.

gladde prisma's (verticaal)

scherpe blokken (langs 3 assen gelijk)

Structuur: ontstaan door biologische rijping

biogene structuurelementen: afgeronde ribben, ruwe vlakken.

afgeronde prisma's

afgeronde blokken + granulairen

Wormen en structuur

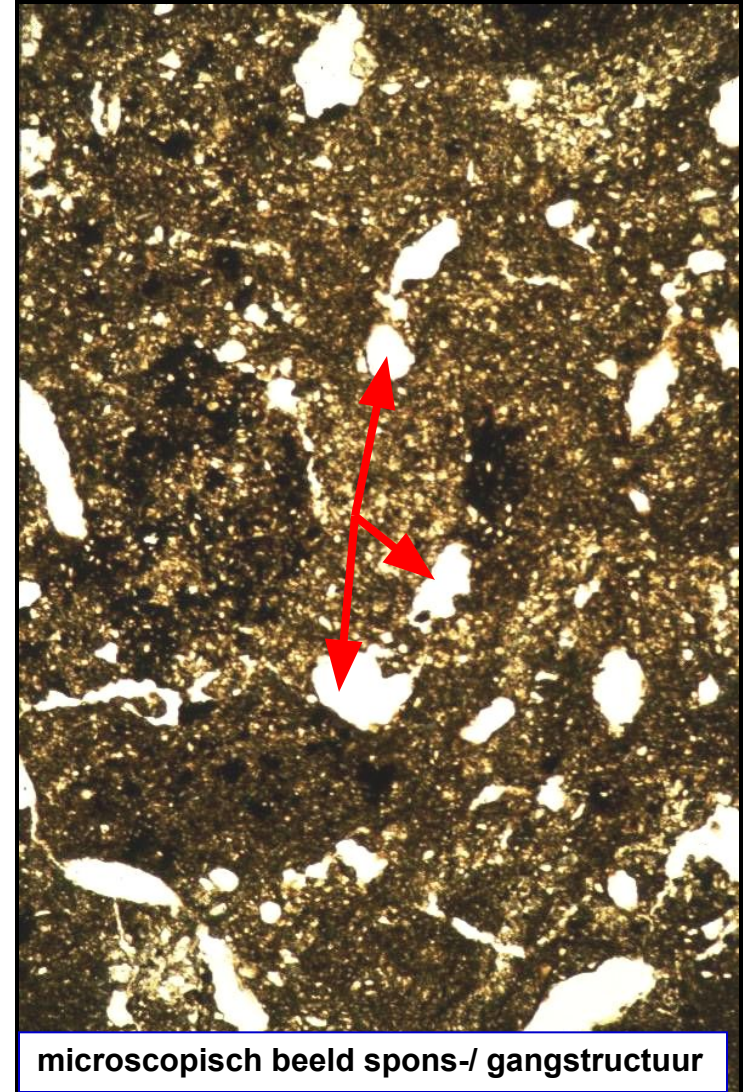

Structuur: ontstaan door biologische rijping

biogene structuur: spons- / gangenstructuur (vaak zandbodems).

Een sedimentaire gelaagdheid (moeilijk doordringbaar voor wortels) verandert door bodemdieren in een spons- of gangenstructuur.

microscopisch beeld spons-/ gangstructuur

Risico op ondergrondverdichting

Risico op ondergrondverdichting bij huidig landgebruik

Risico op verdichting

- Zeer beperkt
- Beperkt
- Matig
- Groot
- Zeer groot
- Beperkt door veenlagen
- Van nature dicht
- Glastuinbouw, niet beoordeeld

Verdere onderscheidingen

- Water
- Bebouwing en infrastructuur

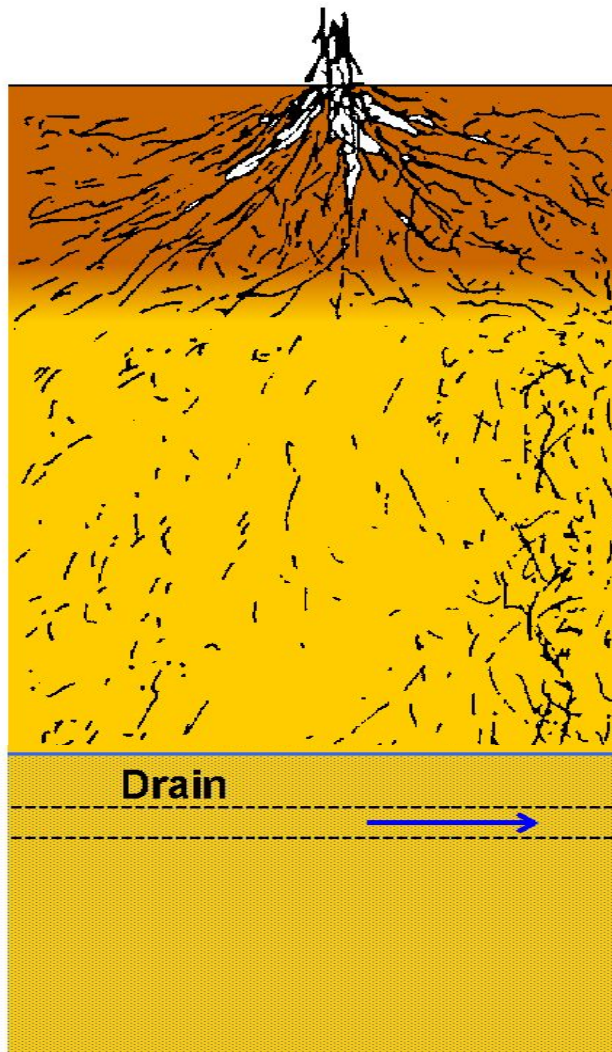

Figuur4.1

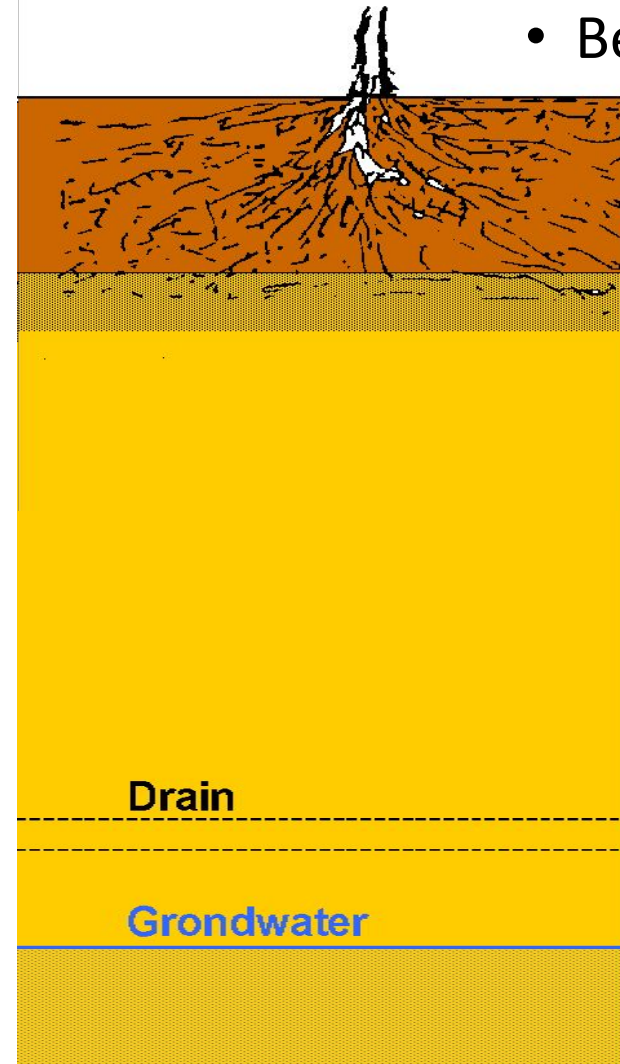
Risico op ondergrondverdichting bij huidig grondgebruik.

Verdichting en waterhuishouding

- Beperkte
- Infiltratie
  - Beworteling

Normaal

Verdichte ondergrond

Verdichtingsgevoeligheid zandgronden

- Zandgronden met veel fijn zand en lutum (zavels) zijn zeer verdichtingsgevoelig omdat grove poriën makkelijk opgevuld kunnen worden (betonstructuur)
- Zandgronden hebben weinig cohesie (samenhang) waardoor verdichting sneller leidt tot vervorming (afschuiving)
- Geen natuurlijk herstel vermogen

Verdichtingsgevoeligheid kleigronden

- Sterke samenhang (cohesie) wanneer klei uitdroogt, daardoor veel sterker dan zandgronden
- Onder natte condities erg plastisch; daardoor beperkte mogelijkheid voor bewerking
- Door uitdroging en vorst (zwellen en krimpen) kan dichtheid weer verminderen.
Maar reikt dit proces ook tot de diepere ondergrond?

Conventionele meetmethodes voor ondergrond-verdichting

• Profielkuilbeoordeling

- Visuele inschatting
- Kwalitatief en subjectief

• Penetrometer:

- Indringingsweerstand
- Erg vochtafhankelijk

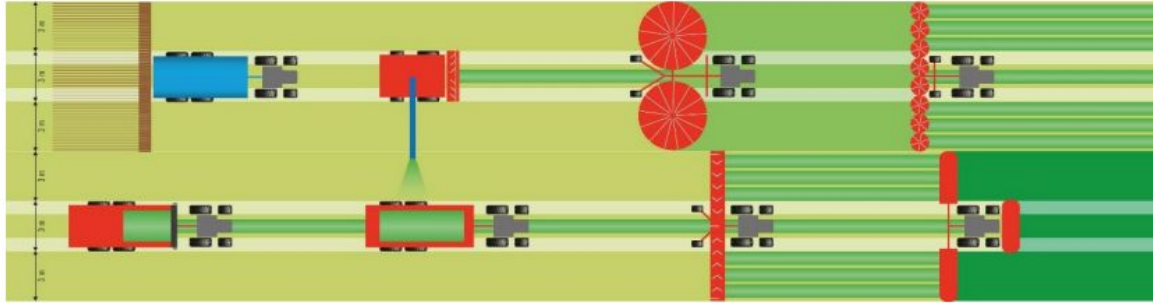
• Kopecky ringen:

- Droge bulkdichtheid
- Arbeidsintensief, lab faciliteit nodig, tijdsintensief (5h/profiel)

Vaste rijpaden?

staan met maaien en harken. In figuur 2 (Agrimedia Producties) hieronder is uitgewerkt hoe CTF er uit zou zien voor verschillende werkgangen bij de teelt en oogst van gras.

Figuur 2: Controlled Traffic Farming in de melkveehouderij op een rijpadafstand van 9 meter. V.l.n.r.: Drijfmesttank, hakselaar, cirkelhark met middenafleg, cirkelschudder, opraapwagen, silagewagen, bandhark en triplemaaier.

Bron: Veehouderij Techniek, F. Rijnsburger, 2018

Huidige situatie (zonder rijpaden): 80 % wordt bereiden

Met rijpaden : 15 % bereden

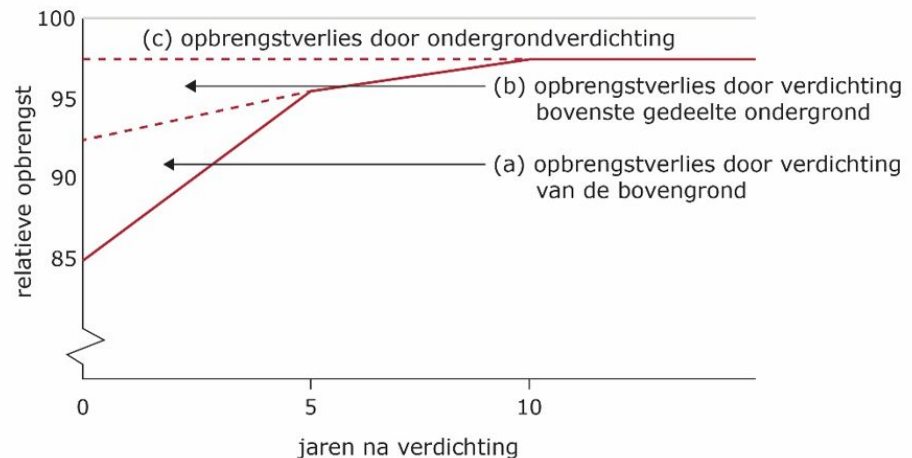
Totaal: mogelijk 5 -20 % opbrengstverbetering

Boven: veldverkeer op een perceel dat op de traditionele manier wordt bemest en ingekuuld. Onder: veldverkeer op een perceel met vaste rijpaden.

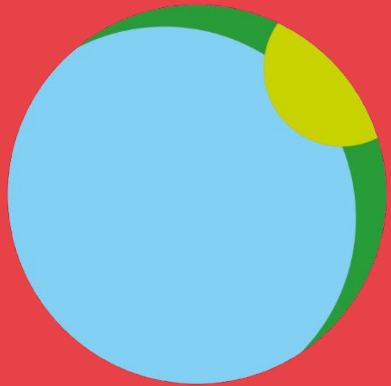
Laat de natuur zijn werk doen

- Sterke uitdroging, zwellen en krimpen. Met name effectief bij kleigronden
- Bevriezen en dooien, Alleen effect bij langdurige vorstperiode
- Rustgewas inzaaien
- ... maar opheffen ondergrondverdichting kost vele jaren en op zandgrond niet effectief

Dank u voor uw aandacht

AERES
HOGESCHOOL
DRONTEN